

การพัฒนาชุดของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

Development of a set of Principles, Criteria, Indicators and Verifier of the Elderly Care
Management Capacity of Local Government Organizations in the Eastern
Special Development Zone.

รัตนชัย เพ็ชรสมบัติ¹, กนก พานทอง² และปิยธิปไตย ประจุพรหม³

Rattanachai Pechsombut¹, Kanok Phanthong² and Piyathip Pradujprom³

¹นิสิต หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

^{2,3}เจ้าหน้าที่ หน่วยวิจัยวิทยาการปัญญาและนวัตกรรม วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

¹Doctoral Student of Philosophy Program in Cognitive Science Research and Statistics Burapha University

^{2,3}Cognitive Science and Innovative Research Unit (CSIRU), College of Research Methodology

and Cognitive Science Burapha University

Corresponding AuthorEmail: piyathip@go.buu.ac.th

Received: 8 June 2021

Revised: 29 July 2021

Accepted: 2 August 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้แทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่มผู้แทนผู้บริหารท้องถิ่น กลุ่มผู้แทนผู้ปกครองท้องถิ่น และกลุ่มผู้แทนผู้สูงอายุในจังหวัดเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 16 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารและแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ชุดของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้และตัวตรวจสอบศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมี 3 หลักการ (Principle) ประกอบด้วย 1) หลักการจัดการและสร้างประสิทธิภาพให้กับองค์กร (POLC) 2) หลักการด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (LTC) และ 3) หลักการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Aged-Friendly City) 11 เกณฑ์ (Criteria) ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผน (Planning) 2) ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) 3) ด้านภาวะการเป็นผู้นำ (Leading) 4) ด้านการควบคุม (Controlling) 5) ด้านการจัดการทรัพยากร 6) ด้านการจัดการบริการ 7) ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรผู้สูงอายุ 8) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ 9) ด้านการคุ้มครองทางสังคม 10) ด้านการพัฒนาระบบงานและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 11) ด้านการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ 27 ตัวบ่งชี้ (Indicator) และ 90 ตัวตรวจสอบ (Verifier) สำหรับนำไปกำหนดโมเดลต้นแบบในการพัฒนาเกณฑ์หรือกรอบการประเมินที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงระดับการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุที่แตกต่างกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงแนวทางพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น

คำสำคัญ: หลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้, เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

Abstract

The purposes of this study were Develop a set of principles, criteria, indicators, and Verifier of the elderly care management capacity of local government organizations in the eastern special development zone. A research methodology was qualitative research by Phenomenology. The procedures are being developed by 2

steps: 1) Documentary Research and 2) In-depth interview. The research tools were interview form. The sample consisted of 1) representatives of Health officials 2) representatives of local administrators 3) local guardians and 4) representatives of the elderly in the eastern special development zone of 16 people by purposive sampling. Methods were used to interview the sample on the trends of the set of principles, criteria, indicators and Verifier, and then apply the information gathered from the document. Afterwards analyzed by content analysis and then drafted into a set of principles, criteria, indicators, and Verifier. The results showed that the set of principles, criteria, indicators and Verifier for the elderly care management capacity of local administrative organizations in the eastern special development zone has 3 principles consisted of 1) Principles of Management and Organization Efficiency (POLC) 2) Principles of Long-term Care (LTC) and 3) Principles of aged-friendly city. 11 Criteria consisted of 1) Planning 2) Organization management (Organizing) 3) Leadership 4) Control (Controlling) 5) Resource Management 6) Service management 7) Preparation of the elderly population 8) Promotion and development of the elderly 9) Social protection 10) Development of work systems and personnel working on the elderly of local administrative organizations 11) The dissemination of knowledge on the elderly. 23 Indicators and 85 Verifiers to formulate a conceptual approach for developing criteria or assessment frameworks that can reflect the level of care for the elderly Different types of local government organizations, including guidelines for improving the elderly care system to have higher standards.

Keywords: Principles Criteria Indicators, The Eastern Special Development Zone

บทนำ

หลายทศวรรษที่ผ่านมาทั่วโลกต้องเผชิญกับปัญหาการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์ โดยในศตวรรษที่ 21 ตั้งแต่ ปี ค.ศ 2001 ถึง 2100 มีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ของประชากรผู้สูงอายุ (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติและองค์การเฮล์เพอจ อินเตอร์เนชันแนล, 2012, pp. 3-4) ภาวะประชากรผู้สูงอายุนี้อาจจะเป็นปรากฏการณ์ที่ทั่วโลกไม่อาจจะละเลยได้อีกต่อไป (Alkema et al, 2016) องค์การสหประชาชาติได้มีการรายงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของประชากรโลกอายุ 60 ปีขึ้นไป พบว่า ในปี ค.ศ 2017 มีจำนวน 962 ล้านคน จากทั่วโลกและคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าในปี ค.ศ 2050 โดยจะสูงถึง 2.1 พันล้านคนและสองในสามของผู้สูงอายุทั่วโลกอาศัยอยู่ในภูมิภาคที่กำลังพัฒนาแม้ว่ากระบวนการชราภาพของประชากรสูงที่สุดจะอยู่ในยุโรปและอเมริกาเหนือ (United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2017) ประเทศไทยถูกจัดให้เป็นประเทศที่อยู่ในสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดยองค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) และมีแนวโน้มจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคาดการณ์ว่าจำนวนผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2568 จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็น 20 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั่วประเทศและจะเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) (กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561, น.1) ด้วยเหตุนี้จึงเป็นความท้าทายของรัฐบาลที่จะจัดการกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรดังกล่าว (United Nations Population Fund [UNFPA], 2012) จากสถานการณ์การดังกล่าวทำให้ภาครัฐเล็งเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ จึงได้มีการกำหนดนโยบายในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งด้านอุตสาหกรรม การลงทุนและสวัสดิการสังคม ที่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เกิดขึ้น ตลอดจนการรองรับสวัสดิการสังคมด้านผู้สูงอายุ เช่น แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ 2546 ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ รวมไปถึง

ปัญญาผู้สูงอายุไทย มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทยทุกกลุ่มให้ดีขึ้นและมีคุณค่า (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, 2560, น.84-93) ทั้งในพื้นที่ปกติและพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งประกอบไปด้วย 3 จังหวัด ได้แก่ ระยอง ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ซึ่งเป็นอีกหนึ่งพื้นที่กำลังเผชิญกับปัญหาผู้สูงอายุทั้งเป็นผู้สูงอายุพื้นถิ่นและผู้สูงอายุที่ย้ายถิ่นฐานตามลูกหลานเข้ามาทำงานในพื้นที่ดังกล่าวทำให้ต้องมีการเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นสถานบริการทางการแพทย์ สถานที่ท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย จุดบริการขนส่ง ย่านที่พักอาศัยและสถานบริการอาหารที่เอื้อต่อผู้สูงอายุหรือเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ โดยการบูรณาการร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชน (ปิณณธร เจริญชัยพลฤกษ์, 2561, น.183-196)

ด้วยเหตุผลนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ. 2542) กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทุกประเภทมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนรวมทั้งสิ้นอย่างน้อย 30 ด้าน โดยด้านที่ 10 การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส” (สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ และลัดดา ดำริการเลิศ, 2556, น.1-2) โดยดำเนินงานด้านผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน (Primary Indicators) และตัวชี้วัดขั้นพัฒนา (Performance Indicators) (กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561, น.47-51) ซึ่งตัวชี้วัดดังกล่าวให้ใช้ดำเนินการทั้งประเทศ เมื่อรัฐบาลได้ประกาศให้ 3 จังหวัดในภาคตะวันออกเป็นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ทำให้ต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่เฉพาะเพื่อใช้ประเมินผลการปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุที่เป็นแบบเฉพาะกับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดของ หลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้และตัวตรวจสอบศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อเป็นโมเดลเฉพาะสำหรับดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาชุดของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบ ศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 16 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้แทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 4 คน 2) กลุ่มผู้แทนผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 4 คน 3) กลุ่มผู้แทนผู้ปกครองท้องที่ จำนวน 4 คน และ 4) กลุ่มผู้แทนผู้สูงอายุในจังหวัดเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 4 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (Patton, 1990, pp. 169-183) ซึ่งตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและได้รับรางวัลตำบลดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวดีเด่น (Long Term Care) ระดับจังหวัด

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการสังเคราะห์เป็นชุดของหลักการ (Principle: P) เกณฑ์ (Criteria: C) ตัวบ่งชี้ (Indicator: I) และตัวตรวจสอบ (Verifier: V) ศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ตามหลักการของแนวทางเกณฑ์และตัวบ่งชี้ (Criteria and Indicator Approach) ที่มีโครงสร้างของชุดข้อมูล 4 ระดับ (CIFOR, 1999; Ritchie et al., 2000) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญและการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) หลังจากนั้นทำการยกร่างของชุดของ หลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบ ศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

การพัฒนาชุดของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบ ศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ผลการวิจัยพบว่า มี 5 หลักการ ได้แก่ 1) หลักการด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (LTC) ประกอบไปด้วย 1 เกณฑ์ (ด้านการพัฒนาระบบบริการ) 3 ตัวบ่งชี้ 9 ตัวตรวจสอบ 2) หลักการด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วย 3 เกณฑ์ (ด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค, ด้านการรักษาและด้านการฟื้นฟูสภาพ) 6 ตัวบ่งชี้ 17 ตัวตรวจสอบ 3) หลักการด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ประกอบไปด้วย 2 เกณฑ์ (ด้านหลักประกันรายได้และ ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต) 2 ตัวบ่งชี้ 5 ตัวตรวจสอบ 4) หลักการด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 เกณฑ์ (ด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการและการวางแผนการดำเนินงาน) 2 ตัวบ่งชี้ 8 ตัวตรวจสอบ 5) หลักการด้านการพัฒนาข้อมูลผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 เกณฑ์ (การติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติและการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุ) 2 ตัวบ่งชี้ 4 ตัวตรวจสอบ ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบของแนวทางเกณฑ์และตัวบ่งชี้ (Criteria and Indicator Approach) ที่มีโครงสร้างของชุดข้อมูล 4 ระดับ (ณัฐชัย วงศ์ศุภลักษณ์, อัญสุรีย์ ศิริโสภณ, 2564; CIFOR, 1999; Ritchie et al., 2000) ขั้นตอนที่ 2 จากการใช้กระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยสรุป ดังนี้ 1) ปรับชุดของหลักการ จาก 5 หลักการ ให้เป็น 3 หลักการ เนื่องจากพิจารณาแล้วว่าหลักการบางตัวสามารถนำมาเป็นเกณฑ์ได้และครอบคลุมประเด็นเนื้อหาของชุดหลักการและเกณฑ์ ได้แก่ หลักการจัดการเพื่อสร้างประสิทธิภาพองค์กร (POLC), หลักการด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (LTC) และหลักการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Aged-friendly city) 2) เพิ่มเติมเกณฑ์ในหลักการที่ 1 ให้เป็น 4 เกณฑ์ (ด้านการวางแผน, ด้านการจัดการองค์กร, ด้านภาวะการเป็นผู้นำและด้านการควบคุม) 8 ตัวบ่งชี้ และ 27 ตัวตรวจสอบ 3) ปรับเกณฑ์ในหลักการที่ 2 จาก 3 เกณฑ์ ให้เป็น 2 เกณฑ์ (ด้านการจัดการทรัพยากรและด้านการจัดการบริการ) 4 ตัวบ่งชี้ 12 ตัวตรวจสอบ 4) ปรับเกณฑ์ในหลักการที่ 3 จาก 2 เกณฑ์ ให้เป็น 5 เกณฑ์ (ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรผู้สูงอายุ, ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ, ด้านการคุ้มครองทางสังคมผู้สูงอายุ, ด้านการพัฒนาระบบงานและบุคลากรปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและด้านการเผยแพร่องค์ความรู้ผู้สูงอายุ) 15 ตัวบ่งชี้ 49 ตัวตรวจสอบ 5) ควรนำชุดของ หลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบ ศักยภาพการจัดการ

ดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่ได้จัดทำเป็นแบบประเมินจากข้อเสนอแนะสามารถสรุปได้ว่า ชุดของ หลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบ ศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วย 3 หลักการ (Principle) 11 เกณฑ์ (Criteria) 27 ตัวบ่งชี้ (Indicator) และ 90 ตัวตรวจสอบ (Verifier)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษารายตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

เพื่อพัฒนาชุดของ หลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบ ศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่า ชุดของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 หลักการ (Principle) 11 เกณฑ์ (Criteria) 27 ตัวบ่งชี้ (Indicator) และ 90 ตัวตรวจสอบ (Verifier) ได้แก่ หลักการที่ 1 การจัดการเพื่อสร้างประสิทธิภาพองค์กร (POLC) ประกอบด้วย 4 เกณฑ์ คือ 1) ด้านการวางแผน มี 2 ตัวบ่งชี้ 7 ตัวตรวจสอบ 2) ด้านการจัดการองค์กร มี 2 ตัวบ่งชี้ 6 ตัวตรวจสอบ 3) ด้านภาวะการเป็นผู้นำ มี 2 ตัวบ่งชี้ 6 ตัวตรวจสอบ 4) ด้านการควบคุม มี 2 ตัวบ่งชี้ 8 ตัวตรวจสอบ หลักการที่ 2 หลักการด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (LTC) ประกอบด้วย 2 เกณฑ์ คือ 1) ด้านการจัดการทรัพยากร มี 2 ตัวบ่งชี้ 6 ตัวตรวจสอบ 2) ด้านการจัดการบริการ มี 2 ตัวบ่งชี้ 6 ตัวตรวจสอบ หลักการที่ 3 หลักการเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Aged-Friendly City) ประกอบด้วย 5 เกณฑ์คือ 1) ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรผู้สูงอายุ มี 3 ตัวบ่งชี้ 9 ตัวตรวจสอบ 2) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ มี 5 ตัวบ่งชี้ 15 ตัวตรวจสอบ 3) ด้านการคุ้มครองทางสังคมผู้สูงอายุ มี 3 ตัวบ่งชี้ 12 ตัวตรวจสอบ 4) ด้านการพัฒนากระบวนการและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ตัวบ่งชี้ 7 ตัวตรวจสอบ 5) ด้านการเผยแพร่องค์ความรู้ผู้สูงอายุ มี 2 ตัวบ่งชี้ 6 ตัวตรวจสอบ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

การพัฒนาชุดของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบ ศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ใน 2 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย 3 หลักการ (Principle) 11 เกณฑ์ (Criteria) 27 ตัวบ่งชี้ (Indicator) และ 90 ตัวตรวจสอบ (Verifier) พบว่า ไม่มีหลักการ เกณฑ์ใด ตัวบ่งชี้และตัวตรวจสอบใดที่ไม่ซ้ำกันและมีความเหมาะสมที่จะนำไปวัดศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยชุดของ หลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบ ศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชัย วงศ์สุภลักษณ์ และอัญสุรีย์ ศิริโสภณ (2564, น.1-14) ที่ได้กล่าวถึงกรอบการประเมิน แนวทางใหม่แห่งการประเมินที่อาศัยระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานกับแนวทางเกณฑ์และตัวบ่งชี้ด้วย (Criteria and Indicator Approach) ที่มีโครงสร้างของชุดข้อมูล 4 ระดับ ได้แก่ หลักการ (Principle: P) เกณฑ์ (Criteria: C) ตัวบ่งชี้ (Indicator: I) และตัวตรวจสอบ (Verifier: V) เพื่อนำไปกำหนดโมเดล แนวทางปฏิบัติ การประเมินและการติดตาม และยังมีสอดคล้องกับงานวิจัยวิทยาลัยประชากรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2551) ที่ได้กล่าวถึง การประเมินศักยภาพของหน่วยงานหลักในระดับท้องถิ่นพบว่าประเด็นด้านผู้สูงอายุยังไม่ได้รับความสนใจในลำดับต้นประเด็นที่มีการดำเนินการไปบ้างแล้ว ได้แก่ เบี้ยยังชีพ ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ มีการดำเนินการบ้างตามวาระโอกาสอย่างไรก็ตามประเด็นด้านผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับความสนใจและนโยบายของ

ผู้บริหารท้องถิ่นถ้าผู้บริหารสนใจงานก็ดำเนินไปได้ด้วยดีอย่างไรก็ตามการขาดระบบข้อมูลที่ทันสมัยของผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่นนับเป็นอุปสรรคสำคัญของการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุโดยเฉพาะการให้บริการและการคุ้มครองผู้สูงอายุให้ได้ตรงตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลการวิจัยสามารถเป็นแนวทางให้หน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำชุดของหลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกไปประยุกต์ใช้ได้

1.2 สามารถนำชุดของ หลักการ เกณฑ์ ตัวบ่งชี้ และตัวตรวจสอบ ศักยภาพการจัดการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกไปพัฒนาเป็นกรอบการประเมินได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาถึงศักยภาพของการจัดการดูแลของผู้สูงอายุในเชิงลึก และวางแผนการพัฒนาในการทำงานครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงได้ โดยการช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน คณาจารย์ในคณะ และครูบาอาจารย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจน กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 16 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้แทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 4 คน กลุ่มผู้แทนผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 4 คน กลุ่มผู้แทนผู้ประกอบการท้องถิ่น จำนวน 4 คน และกลุ่มผู้แทนผู้สูงอายุในจังหวัดเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 4 คน ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ.2552*. กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญวานิชย์.
- กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง. (2561). *ระบบสถิติการลงทะเบียนกรรมการปกครอง ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561*. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2562, จาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ และ องค์การเฮล์เพอจ อินเตอร์เนชั่นแนล. (2012). *สูงวัยในศตวรรษที่ 21: การเฉลิมฉลองและความท้าทาย*. กรุงเทพฯ: กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ณัฐชัย วงศ์สกุลลักษณ์ และอัญสุรีย์ ศิริโสภณ. (2564), กรอบการประเมิน: แนวทางใหม่แห่งการประเมิน. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(2), in press.
- ปิ่นนธร เอียรชัยพฤกษ์. (2561). ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต. *มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 3(2), 183-196
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2551). *โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2545-2549)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2017). *ร่าง ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 2560-2579*.
- สมศักดิ์ ชุณหะวัณ. (2556). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: พัฒนาพื้นที่ต้นแบบและปัจจัยสำคัญ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.

- สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคมกองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2560). Thailand 4.0 โมเดล ขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2562, จาก <https://www.nstda.or.th/th/nstda-doc-archives/thailand-40/11625-blueprint-thailand-4>.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.). (2559). *คู่มือการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ (Long Term Care) ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2561). *แผนภาพรวมเพื่อการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560 - 2565)*.
- Alkema, L., Chou, D., Hogan, D., Zhang, S., Moller, A.-B., Gemmill, A., Say, L. (2016). Global, regional, and national levels and trends in maternal mortality between 1990 and 2015, with scenario-based projections to 2030: a systematic analysis by the UN Maternal Mortality Estimation Inter-Agency Group. *The Lancet*, 387(10017), 462-474.
- Bartol, K. M. & Martin, D. C. (1991). *Management*. New York: McGraw – Hill
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. London: Sage Publications.
- CIFOR. (1999b). *Guidelines for Applying Multi-Criteria Analysis to the Assessment of Criteria and Indicators*. Jakarta: AFTERHOURS.
- Drucker, P.F. (2012). *The practice of management*. New York: Routledge.
- Ebersole, P., & Hess, P. (1998). *Theories of aging. In Toward Healthy Aging Human need and Nursing Response*. (4th ed.). St. Louis Missouri: The C. V. Mosby.
- Nastasi, B. K., & Schensul, S. L. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. *Journal of School Psychology*, 43(3), 177-195.
- Patton M.Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. University of California: Sage Publications.
- World Health Organization. (2007). *Global Age-friendly Cities: A Guide*. Geneva: WHO publications.
- United Nations Population Fund. (2012). *Aging in the twenty-first century: A celebration and a challenge*. New York: Author.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs. (2017). *World population ageing 2017: highlights*. New York: Author.